

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Чжан Хаоюй

«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ КОНФЛІКТНОГО СЕРЕДОВИЩА»,

**подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської
діяльності (економічні науки)**

Вивчення дисертаційної роботи на тему **«Забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища»**, автореферату та опублікованих праць Чжан Хаоюй дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності обраної теми, ступеня обґрунтованості наукових положень, наданих рекомендацій, їх достовірності, новизни та повноти викладення в опублікованих працях.

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок із науковими програмами

Сучасні економічні умови господарювання характеризуються швидкістю зміни чинників зовнішнього середовища, посиленням інтеграційних процесів і конкуренції між учасниками ринку, що вимагає від підприємств реальної оцінки своїх можливостей та перспективних напрямів розвитку. Зростання ролі кадрової безпеки в даних умовах обумовлено, з одного боку, такими соціальними тенденціями, як демократизація суспільства, лібералізація економіки й ринку праці, зміна сутності контролю за персоналом, підвищення ролі управління персоналом в управлінні підприємством. З іншого боку, спостерігаються процеси ускладнення праці, підвищення ролі творчості й інновацій, надання працівникам волі й автономії в прийнятті рішень, що приводить до ослаблення можливості жорсткого контролю за персоналом.

В індустріальному суспільстві в якості переважних факторів виробництва є

праця й капітал, у сучасному суспільстві такими факторами є знання й інтелектуальний капітал. В економіці, заснованій на знаннях, життєво важливою є генерація високого людського капіталу, необхідного для стійкого економічного, соціального, культурного й природного розвитку. Інтелектуальний капітал стає основним джерелом престижу, процвітання та економічної безпеки підприємства.

Тому в умовах, що склалися, особливої актуальності набуває забезпечення кадрової безпеки підприємств, враховуючи умови конфліктного середовища, в якому вони функціонують.

Комплексність, послідовність та логіка наведених аргументів свідчить про актуальність, наукову значимість і практичну направленість дисертаційного дослідження Чжан Хаоюй «Забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища».

Актуальність теми дисертаційної роботи підтверджується і тим, що обраний напрямок дослідження є складовою частиною науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова в межах державної бюджетної тематики: «Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика» – (2015 р. – номер державної реєстрації 0112U003092), де автором розроблено методичний підхід до оцінки фінансового ризику в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства, «Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в сучасних умовах: теорія, методологія, практика» (2016 р., номер державної реєстрації 0116U005339) – автором розроблено організаційне забезпечення кадрової безпеки з розподілом функцій, повноважень і відповідальності між структурними підрозділами підприємства в умовах конфліктного середовища.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації та виносяться на захист, є цілком теоретично обґрунтованими й містять результати їх практичного використання. Їх виклад супроводжується критичним оглядом та посиланням дисертанта на результати наукових робіт вітчизняних та закордонних науковців за обраною темою, вдалим застосуванням загальнонаукових принципів проведення досліджень, використанням сучасного методичного інструментарію та засобів обробки вихідної інформації.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації, в т.ч. офіційних статистичних даних, нормативно-правових актів, які стосуються діяльності акціонерних товариств, монографій, численних наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, інтернет-джерел.

Автор достатньою повно та достовірно характеризує мету дисертаційного дослідження, яка полягає в обґрунтуванні науково-теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано відомості щодо апробації та публікації результатів дослідження.

У першому розділі *«Теоретичні засади забезпечення кадрової безпеки підприємства в умовах конфліктного середовища»* досліджено співвідношення економічної та кадрової безпеки підприємства, визначено сутність кадрової

безпеки як складової економічної безпеки та проаналізовано підходи до її визначення, запропоновано авторське визначення поняття «кадрова безпека», що уточнює роль персоналу у її забезпеченні, здійснено класифікацію небезпек та загроз кадровій безпеці, запропоновано авторське визначення поняття «конфліктне середовище» та розглянуто взаємозв'язки між конфліктами та загрозами кадровій безпеці, проаналізовано стратегічні підходи до створення служби безпеки підприємства.

У другому розділі *«Аналіз системи забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища»* досліджено показники системи кадрової безпеки промислових підприємств, проаналізовано взаємозв'язок рівня конфліктності та рівня лояльності персоналу на підприємстві, систематизовано індикатори оцінки стану кадрової безпеки, удосконалено методичний підхід до оцінки стану кадрової безпеки на промислових підприємствах.

У третьому розділі *«Розробка заходів щодо вдосконалення системи забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища»* обґрунтовано методичний підхід до визначення інтегрального показника кадрової безпеки підприємств промисловості, побудовано профілі кадрової безпеки досліджуваних підприємств, розроблено рекомендації з протидії загрозам кадровій безпеці, розроблено алгоритм впровадження системи кадрової безпеки на підприємстві.

Автор приділяє увагу удосконаленню інформаційно-аналітичного забезпечення системи кадрової безпеки на підприємствах промисловості та протидії загрозам щодо забезпечення інформаційної безпеки підприємства з боку персоналу.

В дисертаційній роботі запропоновано підхід щодо організації кадрової безпеки на підприємстві в умовах конфліктного середовища з чітким розподілом функцій, повноважень і відповідальності між його структурними підрозділами.

Автором розроблено методичний підхід до оцінки рівня кадрової безпеки

шляхом визначення інтегрального показника кадрової безпеки промислових підприємств, що ґрунтується на використанні великої кількості ознак, розподілених на стимулятори та дестимулятори.

За такою логічною схемою здобувачем розкрито наукове завдання дисертаційного дослідження.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими, що підтверджується використанням як вітчизняних, так і зарубіжних наукових праць, застосуванням таких підходів, методів і прийомів дослідження, як методи порівняльного аналізу, фінансово-економічного та статистичного аналізу, графічно-аналітичний метод; спостереження і письмове опитування за допомогою анкет. В роботі широко використані вітчизняні та міжнародні статистичні дані, інформація щодо діяльності підприємств промисловості компаній. Достовірність положень і методичних розробок дисертаційної роботи підтверджується їхньою апробацією на науково-практичних конференціях, публікацією у фахових виданнях та впровадженням результатів дисертаційної в діяльність підприємств промисловості.

Наукова новизна представлених у дисертації результатів визначається сукупністю розроблених теоретичних і науково-методичних положень із удосконалення процесу інтегральної оцінювання та зміцнення кадрової безпеки підприємств промисловості.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає, зокрема, у наступних конкретних результатах, отриманих особисто дисертантом (у порядку викладу матеріалу):

- вдосконалено методичний підхід до оцінки впливу конфліктних ситуацій на рівень лояльності персоналу і рівень кадрової безпеки в цілому. Шляхом використання кореляційно-регресійних методів побудовано багатofакторну економетричну модель залежності рівня лояльності персоналу від рівня конфліктності, що дозволяє краще зрозуміти вплив внутрішньоособистісних, міжособистісних і міжгрупових трудових конфліктів на рівень лояльності

персоналу та вижити відповідні заходи щодо покращення ситуації в колективі;

- вдосконалено методичний підхід до оцінки стану кадрової безпеки підприємств промисловості шляхом використання інтегрального показника, що враховує 32 індикатори, які характеризують складові кадрової безпеки, а саме: соціально-мотиваційної безпеки, професійної безпеки, антиконфліктної безпеки і безпеки життєдіяльності, що дозволяє провести комплексну оцінку рівня кадрової безпеки підприємства;

- вдосконалено процес забезпечення кадрової безпеки підприємства шляхом визначення основних завдань кадрової служби та розподілу функцій, повноважень і відповідальності щодо забезпечення кадрової безпеки між структурними підрозділами підприємства;

- удосконалено понятійно-категоріальний апарат кадрової безпеки шляхом визначення сутності поняття «кадрова безпека», що, на відміну від інших, враховує персонал і як об'єкт, і як суб'єкт кадрової безпеки;

- набули подальшого розвитку стратегічні цілі і пріоритети забезпечення кадрової безпеки шляхом виділення напрямів кадрової стратегії, що дозволяє запровадити на підприємстві більш ефективну систему заходів запобігання кадровим ризикам.

Основні положення дисертації, висновки та пропозиції, що наводяться як логічний підсумок проведеної автором роботи, є достатньо повними та обґрунтованими з високим ступенем наукової аргументації.

3. Практичне значення результатів дослідження

Теоретико-прикладні положення результатів дисертаційного дослідження Чжан Хаоюй використані у практичній діяльності підприємств промисловості. Зокрема, підтвердженням можливостей використання результатів дослідження у практичній діяльності є наявність довідок про впровадження. Результати дослідження впроваджені й використані в практиці ПП «Слобожанські інвестиції – 2017» (довідка № 134 від 22.03.2017 р.), ДП «Харківське

конструкторське бюро з двигунобудування» ДК «Укроборонпром» (довідка № 217 від 14.03.2017 р.), ТОВ «Бар'єр. Безпека бізнесу» (довідка № 11 від 24.01.2017 р.).

Результати досліджень застосовуються також у навчальному процесі Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова при викладанні дисциплін «Кадрова безпека» та «Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки», «Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства» (довідка від 02.02.2017 р.).

4. Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих працях

Результати дисертаційного дослідження пройшли достатню апробацію на науково-практичних конференціях різного рівня. У цих публікаціях у повній мірі викладені усі наукові результати, отримані дисертантом.

В опублікованих автором роботах знайшли відображення положення, висновки та рекомендації сформульовані в дисертації (10 наукових праць, з них один розділ у колективній монографії, 6 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі 3 статті у збірниках, внесених у міжнародні науково-метричні бази). Результати досліджень та рекомендації дисертаційної роботи доповідалися та схвалені на 3 науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації Чжан Хаоюй у повній мірі відображає зміст, структуру, основні положення, висновки і рекомендації, які виносяться на захист, і є ідентичними результатам дисертаційної роботи.

Ознайомлення з друкованими працями здобувача підтверджує достатній рівень відображення результатів дисертаційної роботи у фахових виданнях та авторефераті. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація викладена українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною науковою роботою. Рівень проведених досліджень, викладених у дисертації, відповідає сучасним вимогам до науково-дослідних робіт, що виконуються в національних університетах України. Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним МОН стандартам. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загальне враження від роботи позитивне. Проте, необхідно звернути увагу на ряд положень дисертаційного дослідження, які є дискусійними та можуть стати предметом конструктивних обговорень під час захисту:

1. При викладенні запропонованої автором класифікації ризиків та загроз кадрової безпеки підприємству та виділяючи нові класифікаційні ознаки автору було доцільно переглянути назву ознаки «Залежно від тиску і маніпуляцій на працівника». Її зміст свідчить про те, що дана категорія відображає причини, або мотив небезпеки, характеризує намір або його відсутність.

2. У першому розділі роботи автору доцільно було б провести аналіз існуючих підходів до оцінки рівня кадрової безпеки та виявити їх недоліки при використанні в умовах конфліктного середовища.

3. Значно посилено б результати другого розділу дослідження, де викладено аналіз індикаторів стану кадрової безпеки підприємств результати дослідження конфліктного середовища підприємств, що досліджуються.

4. Результати, отримані автором при викладенні другого розділу роботи, варто було ув'язати з висновками відносно поточного стану економічної безпеки досліджуваних підприємств промисловості, у т. ч. щодо можливого впливу різних чинників як на рівень кадрової, так і на рівень економічної безпеки в цілому.

5. При аналізі індикаторів оцінки стану кадрової безпеки автор використовує дані за два роки. Доцільнішим було б здійснити аналіз в динаміці,

порівнявши показники хоча б за останні 5 років. Це дало б змогу краще зрозуміти фактори, що впливають на рівень кадрової безпеки.

6. Дискусійним слід вважати підхід автора до формування методики інтегрального оцінювання кадрової безпеки підприємств промисловості, яка ґрунтується на відборі 32 індикаторів кадрової безпеки. Не достатньо обґрунтованим є вибір автором саме цих показників для визначення стану забезпечення кадрової безпеки.

7. В результаті проведених розрахунків автору бажано було б конструктивніше та більш системно підійти до визначення напрямків підвищення рівня кадрової безпеки підприємств, що досліджуються. Хоча автором запропоновано заходи щодо підвищення рівня кадрової безпеки на підприємствах промисловості, проте деякі з них мають узагальнений характер і не враховують особливості функціонування в умовах конфліктного середовища.

8. У розділі 3 автором запропоновані завдання Департаменту кадрової безпеки з покладенням певних функцій на конкретні відділи, яких в структурі представленого Департаменту дев'ять. Враховуючи відсутність на підприємствах більшості із зазначених відділів (відділ лояльності, відділ попередження стресів/залежностей і т.д.), доцільніше дані завдання делегувати не відділам, певним керівним посадам, які існують на типових підприємствах промисловості.

9. Існують деякі зауваження, що відносяться до оформлення дисертаційної роботи, зокрема технічні огріхи щодо вживання окремих термінів і понять, а також відсутності посилань на відповідні джерела при оформленні таблиць і рисунків.

7. Загальний висновок

Дисертаційна робота Чжан Хаоюй на тему «Забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища» є

завершеною науковою працею, яка містить нове вирішення актуального науково-практичного завдання, що полягає в удосконаленні інформаційно-аналітичних засад та практичних рекомендацій з забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища.

Дисертаційна робота «Забезпечення кадрової безпеки підприємств промисловості в умовах конфліктного середовища» виконана на належному науково-теоретичному рівні, на актуальну тему, має практичне значення, свідчить про вміння здобувача творчо аналізувати та узагальнювати економічні процеси, формувати за результатами проведених досліджень обґрунтовані висновки й пропозиції. Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», що ставляться до наукових робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор, Чжан Хаоюй, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності (економічні науки).

Офіційний опонент,
завідувач кафедри менеджменту,
д.е.н., професор,
Львівський державний університет
внутрішніх справ

З.Б. Живко

